

خطاب امام زمان(ع) به شیخ مفید با لقب «أخ الصديق»/ بزرگترین تئوریسین شیعه

شخصیت شیخ مفید را می‌توان از نامه‌ای که امام زمان(ع) به او نوشته دریافت، چرا که در آنجا از او به عنوان «شیخ و أخ الصديق» یعنی برادر پاک و استوار و همین‌طور به عنوان شیخ و امین خودش یاد کرده‌اند.

شخصیت شیخ مفید را می‌توان از نامه‌ای که امام زمان(ع) به او نوشته دریافت، چرا که در آنجا از او به عنوان «شیخ و أخ الصديق» یعنی برادر پاک و استوار و همین‌طور به عنوان شیخ و امین خودش یاد کرده‌اند. حجت‌الاسلام و المسلمین علی نصیری، عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، درباره جایگاه علمی شیخ مفید گفت: شیخ مفید را به لحاظ جایگاه علمی، اجتماعی، معنوی و هم از جهت نقشی که در انتقال هویت و اندیشه‌های شیعی و انتقال میراث فکری- فرهنگی شیعه داشته است، می‌توان مورد بررسی قرار داد.

وی با اشاره به نقش شیخ مفید در تحکیم و تقویت هویت تشیع، افزود: اگر شیعه را به صورت یک ساختمان یا سقفی در نظر بگیریم، باید بگوییم که این سقف بر چندین ستون استوار است. در کنار مرحوم کلینی، شیخ صدوق، شاگرد شیخ صدوق، سیدمرتضی و شاگرد سیدمرتضی، شیخ صدوق، شیخ مفید را باید مهم‌ترین یا یکی از مهم‌ترین استوانه‌های تشیع دانست که شیعه اساساً بر شانه وی شکل می‌گیرد و سامان پیدا می‌کند.

دلایل اهمیت شیخ مفید

وی به ذکر دلایل اهمیت شیخ مفید پرداخت و خاطرنشان کرد: دلایل اهمیت شیخ را در آثار ایشان، چه آثار فقهی مثل «کتاب المقنعه» و چه آثار کلامی ایشان که بسیار زیاد است، نقش اجتماعی و همچنین جنبه شاگردپروری وی، می‌توان جستجو کرد. او استاد دو تن از غنی‌ترین و بزرگ‌ترین چهره‌های تشیع بود؛ سیدمرتضی که جایگاه بسیار رفیعی در تاریخ و فرهنگ تشیع دارد و نیز سیدرضی که نهج‌البلاغه را جمع‌آوری کرده است، از شاگردان شیخ مفید بودند.

شیخ مفید بزرگ‌ترین تئوریسین شیعه

علی نصیری ادامه داد: شیخ مفید تقریباً در دوره غیبت امام عصر(ع) می‌زیسته است، یعنی دوره‌ای که ارتباط با امام زمان(عج) از طریق ثواب برقرار بوده است. او اندیشه کلامی، اعتقادی، فقهی و اخلاقی تشیع را که در قالب روایات در متون روایی آمده بود و شاگردان اهل بیت(ع) آن را سامان داده بودند، تئوریزه کرد. شیخ مفید را باید بزرگ‌ترین تئوریسین تشیع در تاریخ شیعه دانست و دیگران هر چه آمدند در سایه‌سار وی بودند.

جایگاه اجتماعی و علمی شیخ مفید/ نامه امام زمان(عج) به شیخ مفید

وی اظهار کرد: نقش اجتماعی شیخ آن قدر بالاست که در بغداد، بزرگ‌ترین سنگربان تشیع در برابر اشاعره، معتزله، کرامیه و سایر فرق اسلامی بود. شخصیت شیخ مفید را می‌توانیم از نامه‌ای که امام زمان(ع) به او نوشته دریافت، چرا که در آنجا از او به عنوان «شیخ و أخ الصديق» یعنی برادر پاک و استوار و همین‌طور به شیخ و امین خودش یاد کرده است. شخصیت علمی وی به حدی رفیع است که حتی او در خوابی می‌بیند که حضرت فاطمه(س)، امام حسن(ع) و امام حسین(ع) را برای تعلیم نزد وی آورده بودند.

این استاد دانشگاه بیان کرد: ما معتقدیم که بخشی از بار مباحث فکری، نظری، فقهی، رجالی و تفسیری شیعی را شیخ طوسی و بخشی از آن را هم سیدمرتضی بر دوش کشیده است. هم سیدمرتضی و هم شیخ طوسی هر دو از شاگردان مستقیم شیخ مفید بودند. شیخ طوسی در سن بیست و سه سالگی از طوس خراسان به بغداد می‌رود و در مدت کوتاه دو، سه ساله تلمذ، کتاب «تهذیب الاحکام» را که یکی از کتب اربعه شیعه است، می‌نویسد. این کتاب در واقع شرح روایی «المقنعه» شیخ مفید است و بعد از آن، کتاب استفسار را در ردیف آن تدوین می‌کند. اگر ما امروز شیخ طوسی را از بزرگ‌ترین ارکان تشیع در فقه تطبیقی، فقه مقارن، در تفسیر، در علم رجال و سایر رشته‌ها می‌دانیم، این برجستگی‌ها به استادی شیخ مفید برمی‌گردد.

تبویب عقلانیت تشیع

وی به عنوان آخرین نکته تصریح کرد: درباره شیخ مفید باید گفت که او جایگاه عقلانیت تشیع را سامان داده است. کتاب «تصحیح الاعتقاد» شیخ مفید که تحشیه و بازسازی اعتقادات شیخ صدوق است، در واقع نشان می‌دهد که شیخ پرچمدار در کنار هم گذاردن و وفاق عقل و نقل در تشیع است؛ یعنی جایگاه عقل را در اندیشه‌های تشیع به صورت دقیق و علمی، شیخ مفید وارد می‌کند.